

Papi celibatus

Írta

Martinovich Sándor S. J.

*?

Pécs, 1918.

Dunántúl (Wessely és Horváth) R. T. könyvnyomdájából.

TÁRTALOM:

Papgyűlölet,	3
A celibátus magvai	7
Aszkéták kora.	10
Kényszer-celibátus?	14
Oroszlánszív — oroszlánerő.	17
Egyéb okok	21
Tájékozatlanság	26
Papi botrányok,	32
A pap keresztje	37

Egyházmegyei hatóságtól 1170-1918., alatt engedélyeivé.

Nihil obstat. Stephanus Siposdr., censor

Imprimatur. Quinque-Écclesia. 23. Marti a. 1918.

† Július m. p. episcopus.

I. Papgyűlölet.

A papgyűlölet mindig jellegzetes vonása a kornak. A papiszony a keresztény éra alatt egyáltalában az idők jele volt. Mióta az első „Feszítsd meg!” elhangzott Pilátus udvarában, azóta a „második Krisztus”, a klérus iránt való szerető ragaszkodás vagy tajtékzó gyűlölet volt a két szemben álló tábor legolvashatóbb zászlófölrata. Napjainkban is erről ismerhetjük föl leghamarább Krisztus vagy Béliál szellemét. Minél mélyebbre sülyed egy kor vagy társadalmi osztály, annál szembeszökőbb nála a papgyűlölet. És rögtön tudjuk, micsoda társaságba jutottunk, mi-helyt előszeretettel papi botrányokat talál-nak föl.

Nos, mindez nem rossz bizonyítvány a ka-thalikus papsággal szemben. Pergőtüzet nem nyúlfalkára szokott adni az ellenség és negyven-kettes ágyúból nem düledező vityillóra lövünk.

Ha valahol koncentrikus támadásra egyesül az ellenség, azzal beismeri, hogy ott fontos áttörni. Éppúgy félelmetes energia jele és örök büszkesége a *katholikus* papságnak, ha úgyszólván *csak* őt gyűlöli és *csak* őt vádolja örökké a Krisztus-ellenes tábor. Mert ezzel hallgatagon elismeri, hogy a *katholikus* paptól a legmagasabb erkölcsi ideál megtestesítését várja a keresztény köztudat. „Amikor hatezer árdrágítót és tízezer hadseregszállítót ítél el a törvényszék — mondja Bangha Béla — az nem kelt akkora szenzációt, mint hogyha csak egy prépost is a bíróság elé kerül. Húszezer szerencsétlen nőnek ad bő foglalkozást és kenyeret a budapesti férfiak úri morálja. De a szennynek és a gyöngeségnek ezen óceánja távolról sem képezi annyi tinta- és nyomdafesték-pazarlásnak a tárgyát, mint ha egy *katholikus* pap egyszer megfélemedezik vagy *állítólag* megfélemedezik magáról. Az utcai lapok soha sem ordítják a szenzációk diadalérzetével, hogy: félrelépett egy kereskedő, egy politikus, egy ügyvéd, egy újságíró, — de édes csemegeként tűzik a tollúk hegyére, ha egy *katholikus* pap ballépéséről hozhatnak igaz vagy fiktív leleplezéseket.”¹

Mi ez, ha nem öntudatlan hódolat a *katholikus* pap előtt, aki hiába mégis csak az erkölcsi

¹ Magyar Kultúra, 1918. febr. 20.-iki sz.

ideál piedesztáljára küzdötte föl magát? Mi ez, ha nem a kath. pap indirekt dicsérete, akiről tudják, hogy a keresztény morálnak nemcsak hirdetője s őre, hanem nagy általánosságban megtestesítője is?

Ez a modern papgyűlöletnek lélektani oka. De ez a titkos rugója a papi nőtlenség rosszakarató támadásainak is. Mert a celibátus az a lajtorja, amelyen a katolikus pap e magas piedesztálra emelkedhetik. Ha sikerül e lajtorját földönteni, lebukik a piedesztálról a közönséges emberek sorába. Azért veti magát a romlott társadalom az éhes keselyű mohóságával minden igaz vagy költött papi botrányra. A bornemissza ember vizes kancsó ja száлка a duhaj borozók szemében. Mert az a vizes kancsó eleven tiltakozás a mértéktelen szeszfogyasztás ellen. Ilyen a papi celibátus: a bonvivant társadalomnak kellemetlen emlékeztetője az önuralom és az önmegtagadás kötelességére. Kelletlen intelem azoknak, akik a szenvedélyek rabjai, A papi talár suhogására megmozdul az elaltatott lelkiismeret. Mily édes ilyenkor az a gondolat, hogy íme az az ideál leplébe bujtatott alak is csak olyan közönséges lelki nyomorék, mint én.

Ezért választják a papi nőtlenséget annyi előszeretettel az egyházellenes támadások céltáblájául. Valahogy kiérzi az a fővárosi firkász is,

hogy a celibátussal az Egyház létérdekei függenek össze. Amíg ugyanis a kereszténység embereket támaszt, akik önként a tiszta élet zászlajához szegődnek, addig megvan benne az a hódító hatalom, amely minden időben a legelbűvölőbb varázst gyakorolta az emberekre. Már ez oknál fogva sem mondhat le az Egyház a celibátusról, mert ezzel az erő és a szellem bizonyítékáról mondana le. Tizenkilenc század vonult el vészhozón ez intézmény fölött, többször megtépázta azt az idők vihara, de a hatalmas fa még mindig töretlen derékkal áll s a XX. században ízesebb gyümölcsöket terem, mint valaha. Ez életképességének, korszerűségének és kipusztíthatatlan termékenységének csillogó jele. De biztos záloga további fennmaradásának is.

Azért már pusztán kultúrtörténeti szempontból is érdemes a celibátus keletkezését és fejlődését végigkövetni a történelem fonalán. Érdemes annál is inkább, mert ez a fejlődés tisztán mutatja a jóhiszemű támadóknak — hiszen csak ezeknek szól e kis füzet — azokat a nyomós motívumokat, amelyek az Egyházat a celibátusnak nemcsak ápolására és sürgetésére indították, hanem egy szigorú és sokaknak botránykövül szolgáló törvény hozatalára is. Sajnos, e füzetke kezei csak nagyon vázlatos áttekintést engednek meg. Ám ez is elég lesz arra, hogy hatálytalanná

tegye azt a ferde beállítást, amellyel máma néha jó katolikus körökben is a celibátust kezelik.

II.

A celibátus magvai.

Igen gyöngé argumentum az a celibátus ellen, hogy annak nyoma sincs az Evangéliumban. Mert az ilyen érvelést foszlányokká szaggatja az az egyszerű megkülönböztetés: a celibátus *parancsa* nincs az Evangéliumban, megengedem; a celibátus szelleme, tanácsa, gyökere nincs az Evangéliumban, azt kereken tagadom és pedig azon egyszerű oknál fogva, mert Krisztus az ő legmeghittebb környezetétől nemcsak a vagyon, hanem a család és a feleség elhagyását is követezte. Midőn a Genezárath taván elhangzott a Mester szava: „Kövess engem!” — azok a szegény halászok, akik nagyrészt feleségesek voltak, ott hagyták mindenüket és mentek utána. Nem tudtak ellenállni annak a lebilincselő varázserőnek, mely belőle kiáradt. És e perctől fogva sohasem szakadt meg a szeretet rabjainak a láncolata, akik Krisztusért lettek nőtlenné.

Az igaz, Krisztus nem parancsolta senki-nek a nőtlenséget. De igen is oda állította azt az Isten földi országa egyik ideála gyanánt. Vannak szűzen élők — mondja —, akik magukat

tették azokká a mennyek országa kedvéért. Aki fölfoghatja, fogja föl.¹ E szavakkal elvetette ő a celibátus keletkezésének a magvait. És e magvak csakhamar kikeltek. A nős apostolok e perctől fogva lemondanak a házasság élet folytatásáról. Szent Pál valóságos dicshimnuszt zeng a szűzi életről: „Akarnám — írja a korinthusiak első levelében —, hogy mindnyájan úgy lennétek, mint én vagyok . . . Mert, aki feleség nélkül legyen, azokról szorgoskodik, melyek az Úréi, mint tessék Istennek. Aki pedig feleséges, azokról szorgoskodik, melyek a világiéi, mint tessék feleségének és megoszlott.”²

A Megváltó szava és szent Pál ajánlása nem hangzott el eredménytelenül. Már az első évtizedekben sokan lemondtak a mennyek országa kedvéért a házasságról, hogy osztatlanul azokért szorgoskodjanak, amik az Úréi. Már az első apologéták büszkén hivatkoznak a szűzen élők sokaságára és ezt az igaz vallás kritériuma gyanánt állítják a pogány papok elé. Mintha csak azt akarták volna mondani: „Mutassatok föl ti is olyan emberfölötti erőt a nemi ösztönökkel szemben, akkor elhisszük, hogy nálatok is az Isten működik.”

¹ Máté 19. 12,

² ГГКор. 7. 7. és 32.

Az igaz, kezdetben a szűzen élők túlnyomó részt a világiak soraiból kerültek ki. Nem volt pozitív törvény, mely azt a papoknak előírta volna. Bajos is lett volna kezdetben elég nőtlen embert szentelni iöl. A zsidóknál szégyen számba ment a nőtlenség. A római birodalomban a Lex Julia et Papia volt érvényben, mely joghátrányokkal sújtotta a nőtleneket. Amikor tehát a kereszténység terjedni kezdett, többnyire csak nős embereket szentelhetett papokká. De hogy már akkor is az önmegtartóztatás volt az ideál, kitűnik abból, hogy szent Pál apostol kiköti: a fõlszentelendõ legalább ne legyen másodszor nősült ember. Origenes, Eusebius és Tertullian irataiból pedig az is bizonyos, hogy már az első két században a papság nagyrésze vagy egyáltalán nőtlenekből, vagy olyanokból állott, akik mint házasok vették ugyan föl az egyházi rendet, de a fõlszentelésük után a feleségüktõl külön válva éltek.

Eszerint már e néhány adatból is világos, hogy a legrégibb Egyházban is élt a papi ideál tudata és hogy a feléje való közeledést eleinte csak a társadalmi viszonyok nehezítették. A III. század folyamán azonban 2gy különös mozgalom, valami „furor asceticus” támadt, amely aztán hatalmas lendülettel elõbbre vitte a celibátus gondolatát.

III.

Aszkéták kora.

Az evangéliumi tanácsok szépsége a II. és III. században különös erőt kezdett gyakorolni a tömegekre. Egyre növekedett az aszkéták száma, akik lemondva a világ megengedett örömeiről, magányos visszavonultságban egészen az Istennek szentelték életüket. Ezt a lemondó szellemet nagyban ápolták az akkori viharos idők. A nagyobb városokból, ahol leginkább tombolt a cézárok dühe, sokan a pusztába menekültek az üldöztetések elől. Itt távol a világ zajától, a szabad természet ölés, elfogta őket a magány szeretete. A egyelem hatása alatt pedig kifejlődött bennük a lemondással párosult fegyelmezett élet: az aszkézis, E két motívum nem vezett ki a lelkekből azután sem, hogy lecsendesült az üldöztetések vihara. A szabad természet varázsa és az égiek után való vágyódás, mint valami szélvész kezdte söpörni az embereket a városokból ki a sivatagba. A pusztá zsoltárénektől visszhangzott, remetecellák nőttek ki a földből. Egyiptom után Szíria, Palesztina, Mezopotámia csak úgy ontották az aszkétákat és milánói Ambrus elragadtatással beszél a Földközi-tenger remetékkel benépesített szigeteiről, „amelyek — úgymond — úgy húzódnak egyik parttól a má-

síkiig, mint valami drágagyöngyfűzér.” Csodálatos jelenség volt ez. „Valami önfegyelmezési düh — furor asceticus — fogta el az embereket” — jegyzi meg De Maistre. Valamint napjainkban egész népvándorlás észlelhető a falvakból a városok felé: úgy söpörte akkor valami titokzatos erő az embereket a nagyvárosokból kifelé a vadonba.

Mármost ez az őskeresztény aszkézis döntő lökést adott a papi ideál teljes kialakulásának. A hitélet ez aranykorszakában ugyanis általános lett az Egyházban az a fölfogás, hogy a celibátus a magasabb keresztény tökéletesség egyik követelménye. Illőnek látszott tehát, hogy a papság, mely az evangéliumi tökéletesség tanítója és őre, ne engedje magát a világiak által fölülmulni, hanem maga is a lemondás és önfegyelmezés állapotát karolja föl. A dolog annál sürgősebbnek látszott, mert az aszkéták és a szüzek már bizonyos lelki arisztokráciát kezdtek alkotni az Egyházban: nagyobb tiszteletben állottak, mint maguk a papok. A hívek rájuk hallgattak, mellőzték a nőspapot, mert az ember ösztönszerűleg nagyobb bizalommal ott keresi az igazságot és a lelki megnyugvást, ahol nagyobb életszentséget föltétel 3z. Nagy volt tehát a veszély, hogy a hívek papi celibátus nélkül könnyen kísértésbe eshetnek kétségbe vonni a hierarchiának az Egyház

kormányzására vonatkozó kizárólagos jogait. Itt csak egy segíthetett gyorsan és gyökerelesen: ha a papság is arra a piederstálra áll, amelyen eddig az aszkéták állottak; ha a papság nemcsak tekintélyével és tudásával, hanem nagy életszentségével is dokumentálja az Evangéliumot, íme ezek a szempontok bírták rá már a III. század pacait, hogy mind sűrűbben válasszák önként a nőtlenséget. Ezekhez járulnak később a célszerűségi szempontok, amelyek aztán egyttvéve arra indították az Egyházat, hogy a IV. század elejétől fogva törvénybe iktassa a kötelező celibátust.

Eszerint a tudatlanság netovábbja az, amikor egyes „jólértesült” újság-riporterek a tizenegyedik századbeli VII. Gergely pápától származtatják a papi nőtlenség intézményét, holott az első egyházi törvényt a celibátusról már az elvirai spanyol nemzeti zsinat alkotja 305-ben, tehát több, mint 750 esztendővel VII. Gergely glött. Ez a zsinat a 33. kánonban az egyházi rendből való kizárás terhe alatt kötelezi a püspököket, papokat és diákonokat, hogy feleségeiktől tartózkodjanak. Hogy mennyire az Egyház közérzéséből fakadt e határozat, fényesen igazolja a következmény: e részleges törvény kötelező

ereje csakhamar kiterjedt az egész Nyugatra. A II. karthágói zsinat (390.) már a szubdiákonokat is említi és a VI. század végétől I. Gergely pápa óta (590-604) az egész nyugati Egyházban általános volt a kötelező celibátus a szubdiákonoktól fölfelé. Ettől kezdve egészen a XX. századig a törvény lényege csak egyetlen egy momentummal gyarapodott: a XII. század elején az I. és II. lateráni zsinat elrendelte a magasabb egyházi rendek bontó akadályát is, vagyis attól fogva a papok házassága nemcsak tilos volt* hanem érvénytelen is.

Az igaz, a törvény betartása a korszak szerint ingadozott. Mint minden intézmény, mely közletről érinti az emberek érzelmi világát, a korszak ár-ápanya szerint majd hullámhegyre lép, majd hullámvölgybe süllyed alá: úgy a celibátus is. Voltak borzadalmas állapotok, mint pl. a X. és XI. században, valamint a renaissance-pápák idejében. Az ideál elsüllyedt, de mindig megtisztulva került elő a hullámsírból: amott VII. Gergely erélyes intézkedései, itt a tridenti szent zsinat reform-rendeletei folytán. Érdeemes volna a celibátus eme hullámozását végig kísérni a történeti események folyamán, ám e kis füzet keretei ezt nem engedik. Teljes képet nyújt nekünk e vi-szontagságos hányattatásokról dr. Sípos István pécsi teológiai tanár kitűnő műve: A Celibátus

története és védelme”, melyet az érdeklődőknek a legmelegebben ajánlhatunk- Nekünk most a dolog praktikus oldalát kell megragadnunk és röviden megvázolnunk a celibátus apológiáját.

IV.

Kényszer-celibátus?

A celibátus legfényesebb apológiája annak története. Egy intézmény, amely hadat üzen a legerősebb emberi ösztönöknek, amely a legemberibb érzelmekről való lemondást követel, nem állhatott volna fenn tizenkilencszáz éven keresztül, hacsak nem a kereszténység közszükségleteiből nőtt volna ki.

Merő kényszer, pusztán birtokpolitikai okok vagy pláne egyes pápák hatalmi törekvései soha sem eredményezhették volna, hogy a természetnek annyira ellenmondó intézmény mindig diadalmasan kerüljön ki az idők kavargó hullámsírijából. Ha tehát mégis diadalmaskodott és túlélte a lezajlott kétezzer év kulturvajúdasait, ez csak azt bizonyítja, hogy a celibátus szüksége és nélkülözhetetlen volta benn élt a köztudatban és hogy benne az Egyház vitális érdekeit látta megtestesítve.

Bizonyos tehát, hogy az Egyház jól megfontolt okokból hozta a celibátus szigorú törvényét.

A papi nőtlenség történetéből pedig az is bizonyos, hogy e jól megfontolt okok két csoportra oszthatók: a papi méltóság és a papi foglalkozás magasztossága, — ez a két fõszempont lebegett az Egyház szemei előtt, amikor indítatva érezte magát, hogy ezt a nehéz jármot legkedvesebb fiainak vállaira tegye.

Az elsõ szempont a papi méltóság. A keresztény köztudat valahogy a papi ideálhoz hozzá tartozónak vélte mindig az önmegtartóztatást. A pap Istennel érintkezik, áldozatot mutat be, mindennap egyesül a Legszentebbel. A szent misében mintegy atyja lesz a szeplõtlen isteni Báránynak, aki igéje által az oltáron újra születik. Azért az a kéz, mely az Ur testét mindennap a paténára teszi, legyen valamiben hasonló ama kezekhez, amelyek egykor a jászolba fektették a bethlehemi Gyermecket, Boruljon a pap szûz szent János-érzelmekkel a Mester szívére attól a perctõl fogva, hogy a szentelésnél átnyújtják neki a kelyhet az ostyával, egészen azon óráig, amikor majd a sírkövére vésik e két szimbólumot. Ez a keresztény köztudat a papról. Az Egyház fölfogása szerint tehát a celibátus elsõ sorban menyegyzõi ruhája a papnak az oltár szolgálatánál. Azért az Eucharisztia katolikus értelme nélkül igen nehéz a másvallásúaknak a papi nőtlenség intézményét megérteni.

De még nehezebb enélkül megérteni azt a kivételt nem ismerő következetességet, amellyel napjainkban az Egyház ez intézményhez görcsösen ragaszkodik. Mert legyen bár az a papjelölt bölcseségben egy Salamon király, ékesszólásban egy Aranyszájú szent János, nagy koncepciókban egy Pázmány Péter: a celibátus fogadalma nélkül az Egyház szépen megköszöni szolgálatát. És mikor ezt teszi, a legkisebb pressziót sem gyakorolja a fiatal levitára.

Manapság néha még jóhiszemű katolikusok is kényszer-celibátusról beszélnek és írnak. Mintha az Egyház kényszerítene valakit arra, h^oéy P^aP legyen. Az állam, igenis, kényszeríti a fiatalembert arra, hogy berukkoljon és a szolgálati idő alatt kényszer-nötlenségre kárhóztatja őt, A papjelölt azonban szabad elhatározásból szegődik Krisztus seregéhez, A szemináriumban legkevesebb négy éven keresztül alaposan megfontolhatja lépése komolyságát és felelősségét. Az évenkénti magábaszállás idején külön a lelkére beszélnek: lépjen vissza, ha nem érez magában elegendő erőt. Sőt az utolsó percben Is — közvetlen a fölszentelés előtt — maga a püspök figyelmezteti őt ünnepélyesen: még szabad, még el mehet az oltártól, mielőtt örökre lekötné magát,

Melyik életpályán van ennyi idő a megfon-

tolásra? Van-e ennyi előkészület a házaselete? Avagy az a papjelölt nem látja tisztán az elvállalt teher nehézségeit? Avagy nem elég érett ahhoz, hogy végérvényesen döntsön ily messzeható kérdésben? De kérdem: vájjon érettebb-e az a 23 éves fiatalember, amikor önkényt a házaseletre szánja rá magát? És vájjon a jegyesek tisztábban látják-e az oltárnál, mit rejt számukra a lefátyolozott jövő, mint az a fiatal levita, aki évről-évre öt vagy nyolcnapi magábaszállásban vizsgálja magát?

Eszerint a papi nőtlenség nem *kényszer*-celibátus, mert az Egyház a legkisebb pressziót sem gyakorolja, amikor leendő papjaitól a legmagasabb erkölcsi ideál örök fogadalom alakjában követeli szentelésnél. Az igaz érzi az Egyház is, hogy valami isteni merészség az: száz és százezer embertől örök szüzességet követelni. De az Egyház elköveti ezt a merészséget, mert bízik az isteni kegyelem mindent lenyűgöző erejében.

V.

Oroszlánszív — oroszlánerő.

A celibátus törvényének második indító oka kétségtelenül a papi foglalkozás magasztossága volt, A pap foglalkozása olyan természetű, hogy végzéséhez *teljes odaadás és osztatlanság* kell.

A papnak szent Pál szerint „omnibus omnia fieri” — mindenkinek mindenévé lenni a hivatása. A pap a nép közbenjárója Istennél, tanítója, pásztora, tanácsadója, vigasztalója, atyja, anyja és testvére. Már most egy ilyen mindent átíogó hivatásnak teljes odaadás és osztatlanság nélkül csak félig vagy félig sem felelhetne meg. Azért mondja szent Pál: „Aki feleség nélkül van, azokért szorgoskodik, amelyek az Úréi, miképen tessék Istennek. Aki pedig feleséges, azokkal törődik, melyek a világiéi, miképen tessék a feleségének és megoszlott.”

Ez nem szemrehányás a világi embereknek, hanem csak egy tapasztalati ténymegállapítása: a házasember a családjának tartozó tekintetek által sokszor akadályozva van egy magasabb ügy önzetlen és osztatlan végzésében. És e tényállás alól nem képez kivételt a házaspap sem. Képzeljük, micsoda-lelkiismereti konfliktusba nem kerülne a feleséges pap, kolera vagy más ragály idején. Ki vehetné néki zokon, ha így gondolkodnék: Nem tehetem ki veszedelemnek azt az életet, amelyhez másoknak is joguk van; nem mehetek ragályos beteghez, mert megfertőzöm vele családomat? Igaz, ilyen válságos esetekben az orvosnak is, a katonának is helyt kell állnia. De az is bizonyos, hogy nekik ilyenkor óriási belső harcokat kell kiállniuk, amelyekben akárhány-

szőr győzött már a család szerelte. A celibátus éppen e lelkiismereti konfliktusoktól akarja megkímélni az Isten szolgáját és a veszedelem idején oroszlánerővel fölvértezni őt.

Mert bizony a papnak nemcsak ragályos betegekhez kell mennie, a papnak mindenkor meletkészen kell állania, hogy száműzetésbe, szegénységbe, gyalázatba, börtönbe, halálba menjen — kötelességből. A pap áll az összes vallási és kulturküzdelmekben a legelső tűzvonalban, őt éri az ellenség legelső golyózápóra. Kereszttel a kezében, Evangéliummal az ajkán kell mindennap tusakodnia Krisztus és az Egyház rohamozó ellenségeivel. És ha, mint nemrég Portugáliában vagy Mexikóban, megkondul a vallásüldöztgetések vészharangja, ha börtönbe, ha száműzetésbe kell mennie, ha szembe kell néznie a halállal: micsoda erőt és megnyugvást kölcsönöz neki ilyenkor az a tudat, hogy nem áll mögötte aggódó nő és nem sikoltoznak körülötte gyermekek ? ! így lesz a celibátus a halálra szántak lovaggáütése, így ad a szüzesség a papnak oroszlánerőt. Az égen is szomszédos a két csillagzat: az oroszlán s az arató szüz.

De nemcsak erőre, a papnak hivatása betöltésénél nagy szabadságra és függetlenségre is szüksége van. A pap a hit szócsöve, az erkölcsi törvény őre. ő Isten országának királyi ügyésze,

akinek nem egyszer hatalmasokkal is pörlekednie kell. Lesz-e bátorsága megvédeni Isten és az Egyház jogait a befolyásos emberekkel szemben, ha félnie kell a családját érhető hátrányoktól? Ha talán attól kell tartania, hogy feleségét kinézik a társaságból, hogy fiait üldözni fogják az iskolában s leányainak nem akad vőlegény? Nem mindenki Mórusz Tamás, akit felesége könnyei sem tudtak eltántorítani az Egyház iránt tartozó hűségétől, aki kemény léptekkel indult a vérpadra e szavakkal: „Isten veled, Margit, a viszontlátásra azon az örök húsvétreggelen!” Nem mindenki született hős. A katolikus papnak azonban hőssé kell *lennie*. Az Egyház elvárja tőle, hogy az élet legkritikusabb perceiben is bátran ismétli szent Péterrel: „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint embernek”. De mit lehetne várni ily kritikus órában a feleségeért és gyermekeiért aggódó paptól?

Teljes függetlensége⁴: csakis a celibátus adhat a papnak. Véleményét senki sem nyilváníthatja oly szabadon, mint a nőtlen pap. Az ő színvallását nem korlátozhatják családi tekintetek. Az ő lelkiismerete nincs beállítva a bürokrácia gépezetébe, meggyőződését nem kell fölládoznia gyermekei fényes jövőjének. Azért azokat a bátor és jellemzilárd férfiakat, akik fejedelmi önkényekkel dacoltak, azokat a Hildebrandokat,

akik Henriekkel, azokat a VII. Pluszokat, akik Napóleonokkal szálltak szembe, azokat a német püspököket és papokat, akik végigjárták a Kulturkampf Golgotáját, a celibátus edzette taníthatatlan hőökké. Érti ezt az állam. Valahányszor a világi hatalom le akarta igazni az Egyházat és a saját önző céljainak eszközéül használni, mindig a papok házasságában látta erre a legjobb szövetségest. Azért a francia forradalom eltörölte a celibátust s a keleti egyház egészen a világi hatalom uszályhordozója lett a nős papok által. Jól mondta már VII. Gergely pápa: „Nem szabadítható föl az Egyház a világiak szolgasága alól, ha csak előbb az egyháziak meg nem szabadíttatnak asszonyaiktól.” És ebben az értelemben a celibátusnak igen is van hierarchikus tendenciája is.

VI.

Egyéb okok.

Még ennél is többet kell mondanunk. A papi hivatás betöltésénél nemcsak erőre, nemcsak függetlenségre és szabadságra van szükség, hanem azonfölül tömérdek időre és anyagi gondmentességre is. A jó pap holtig tanul — mondja a közmondás. Ha jól és sokat akar működni, sokat kell tanulnia, készülnie és imádkoznia. „De

mi lenne a legszentebb apostoli művekből — kérdi Bangha Béla —, ha folyton ott kísértené kényelemre a feleség ϵ midőn repülni, szárnyalni kell, egyre belekapaszkodnának az apostol reverendájába a gyermekek?” És mi lenne az önzetlen szociális működéséből, mi lenne a szegények és árvák gondozásából, mi lenne abból a tömérdek karitatív és kultúrintézményből, mely a nőtlen pap, a nőtlen kanonok, a nőtlen püspök félre-rakosgatott pénzének köszöni létét és fönállását, lia a nő papnak folyton arra kellene gondolnia, hogyan házasítsa ki leányait, hogyan taníttassa iiait és hogyan vigye fürdőre beteg feleségét? És még jó volna, ha mindeme jótékonyság helyett nem a kapzsiság undok bűnébe sodorná a nő papot az anyagi gond. A történelem legalább szomorú példákat említ feleséges papokról, akiket a családi vesződség szimóniára vitt, akik nyerészkedtek a szentségekkel, zsarolták a népet és drága pénzért árulták a kegyelmeket. íme egy fontos újabb momentum a papi celibátus megindokolására.

De még itt sem állapodhatunk meg. A papi működés, hogy eredményes legyen, továbbá abszolút bizalmat föltételez az emberekben. A papi működésnek ugyanis egyik legszebb és legfonto-

¹ Magyar Kultúra. 1915. 174. 1.

sabb tere a gyóntatószék. A lelkiismeret-furdalta ember itt a lélek legintimebb titkait bízza gyarló emberi fülekre. Itt olyan lelki sebekről és lelki betegségekről veszik le a leplet, amilyeneket ott-hon a saját édesatyja, édesanyja, a saját férje vagy felesége előtt is eltitkol az ember. Azért mondotta a protestáns Leibnitz: „Krisztus a katolikusok gyónásában szentségi méltóságra emelte a barátságot”. És valóban, a gyónás a szó legnemesebb értelmében a barátság szentsége, mert itt az egyik ember elmegy a másik emberhez és elpanaszolja neki lelke bajait, hogy ez a másik ember Istentől nyárt hatalmánál fogva levegye azokat vállairól. Már most ez a föltétlen bizalom csakis a föltétlen titoktartás bizonyosságán alapulhat. Ezt a bizonyosságot azonban nagyon megingatná az a félelem, hogy a papi férjtől a kíváncsi, könnyelmű vagy féltékeny feleség titkokat csikarhatna ki, amelyeket a gyónó a világ minden kincséért sem bízna másvalakire, „A világ — mondja gyönyörűen Bougaud — ösztönszerűen megérezte, hogy gyónás és hitvesi szerelem nam élhetnek együtt. Azért ahol nős a pap, eltűnt a gyónás vagy pusztá formalitássá lett.” Ez sem megvetendő motívum a kötelező celibátus elrendelésénél.

De végre nem szabad figyelmen kívül hagynunk a papi működés legfontosabb tényezőjét

sem: a jó példaadást. Szép a keresztény tan, de csak festett kép marad az eleven példa varázseréje nélkül. Olyan enélkül a prédikáló pap, mint az az atya, aki égő szivarral osztogat intelmeket a fiának, hogy ne dohányozzék. Vagy mint az a német demokrata, aki egy népgyűlésen az alkohol ellen mennydörgött, de utána rekedt torkát pezsgővel öblögette. A latin közmondás azt mondja: „Verba movent, exempla trahunt.” A szavak megindítanak ugyan, de ami tette racao., az az élő példa delejes hatalma. És lám, ilyen delejes mozgató erő, mely ebben a nemileg túlzogatott korban önfegyelmezésre van hivatva oktatni egy egész nemzedéket, a papi celibátus.

Nem a nő lebecsülése az, mint némelyek mondják. Még kevésbé merénylet az emberi természet ellen, mely parancsolón követeli jogait. A celibátus a szellem diadala az anyag fölött, egy eleven és örökös példa, hogy a leghatalmasabb emberi szenvedély, az érzékiség ellen gátat emelni igen is lehet. Egy tekintet a papi talárra eleven prédikáció — nem ugyan a házasság *ellen* — de igenis az önfegyelmezés *mellett*. Erre azonban manapság éppúgy, talán még jobban szükség van, mint a haldokló római birodalom korszakában.

Most, amikor fiatalembereink csak oly későn köthetnek házasságot; amikor katonáink éve-

ken keresztül kénytelenek nélkülözni hitvesük szerelmét; most, amikor katedrákról fennen hirdetik az úri morált és nyíltan útlevelet adnak a Nietzsche-féle szóke bestiának; most, amikor a fegyelmetlen férfi-szenvedély a nők nagy százalékát a prostitúció karjaiba sodorja; amikor hadosztályokra menő nemibeteg katonáink vannak; amikor akadémiai ifjúságunk 25%-a fertőző betegségekben sínylődik; most, amikor meglazulnak a családi kötelékek és a hitvesi hűség esküjének a romjain keresztül gázol a viszály, a züllesztés a családokba is: most — mondom — igazán nem fölösleges egy élő lelkiismeretet állítani oda gátul, egy eleven intelmet, hogy íme van szexuális örömök nélkül is boldogság és megelégedés az önfegyelmzés regulája által.

Ezzel eléggé igazoltnak hisszük a celibátus jogosultságát. Közel kétezer éves története és az imént kifejtett érvek éppen elegendők arra, hogy a celibátust ne csak pusztán indokoltnak, hanem a katolikus Egyházban nélkülözhetetlen intézménynek tartsuk. Hátra volna még az ellenvetések cáfolata. Ez azonban a mondottak után könnyű föladat:

VII. Tájékozatlanság.

Hogy a celibátus ügyét mily könnyelműen intézik el néha a talárra méltatlan katolikus papok, annak egyik kiáltó példája egy vidéki lap 1918. évi március 1-ső számában megjelent cikke, melyet itt illusztrációkép teljesen leközlünk:¹

„Mi az a celibátus? Egyszerű fegyelmi intézmény, olyan mint pl. a főkapitány rendelete, hogy — balra hajt». Intéző hatóságaink a celibátus által nekünk is azt mondják: balra lépj! — ahelyett, hogy mehetnénk az egyenes és egyedül emberek számára épült úton, mely a házasság révébe vezet.

Protestáns testvéreinket a kutya sem meri működési terükön megugatni, mert feleségének atyafisága megvédelmezi. Minket megugat minden kutya — bántatlanul. Nem áll részünkre senki sem.

Házunkban nincs egy megbízható személy, akire rábízhatnánk a kulcsot s csekély vagyonunk veszendőbb-megy. Protestáns lelkész testvéreink megfelelő házasság által többnyire kedvező anyagi viszonyok közé jutnak. Nekünk kisebb javadalmazása papoknak sokszor bizony nyomorognunk kell s ilyenkor teljesítse aztán valaki fennkölt lélekkel kötelességét.

S milyen a pap halála? Legtöbbször olyan, mint a megunt kutyaé. Talán egypár haszonleső alak állja körül betegágyát: sóváran lesve az áldott utolsó pillanatot. S

¹ Lásd: *Csallóköz*, 1918. márc. 1.: Az elnéptelenedés meg a celibátus.

még jó, ha a háttérben nem kuporog néhány, akinek szívében fájdalom, ajkán átok, homlokán a gyalázat bélyege.

Mindezt lehetne orvosolni a celibátus egyszerű eltörlése által. Most a háborús elnéptelenedés orvoslása kapcsán könnyű szerrel ki lehetne végezni a ma már teljesen céltalan és idejét múlta celibátust, ami bizonyára nagy hasznára volna a papság és az Egyház tekintélyének.

Amely pappal eddig erről a dologról beszéltem, az mind így fogja föl a dolgot. Csak aztán ne 80 esztendő aggastyánokat kérdezzünk, akiknek a szájából a szél már kifújja a cigarettát.”

Deák Antal.

Nem hisszük, hogy a cikkíró pap, de ha igen, szánsalmat érdemel. Nem azért, mintha a celibátus időszerűségéről tilos volna vitatkozni: hiszen nem dogmáról, csak fegyelmi intézkedésről van szó. Hanem azért, mert cikkíró fölfogás, tájékozatlanság vagy jobban tudatlanság tekintetében egy színvonalon áll a fővárosi liberális-szabadkőműves újságok riportereivel, amikor ezek egy papi skandál kapcsán a celibátusról írnak „szellemes” elmefuttatásokat. Cikkíró elárulja, hogy halvány fogalma sincs a celibátus kétezer éves történetéről, szelleméről és azokról a végérvényesen döntő motívumokról, amelyek miatt az Egyház a papi nőtlenséget oly szigorú törvényben rendelte el. Cikkíró érvelésében az anyagiakat tolja előtérbe, pedig a kérdés eldöntésénél csupa szellemi, csupa lelki motívumok játszottak közre. Egyébként még nem lehetett hallani, hogy egy pap a

celibátus miatt halt volna éhen. De hogy görög-katholikus nős kollégáink nem egyszer küzdenek a megélhetéssel — azt panaszos leveleikből és cikkeikből tudjuk.

A „kutyaugatás” miatt pedig ne sajnáljuk a katolikus papot. Ez az ő dicsősége és annak a jele, hogy fél tőle az ellenség és respektálja benne azt az erkölcsi erőt, melyet képvisel. Szomorú jel volna, ha már a kutya sem ugatná meg. Egyébként az ideál magaslatán álló papot a jók részéről annál több rajongás és őszinte ragaszkodás környékezi.

Ami pedig az utolsó percekert illeti, a jó pap halála mindig irigylendő. Ágyát nem veszik körül siránkozó árvák, sem könnyes szemű feleség. Szíve nem facsarodik össze az elhagyandó földi javak miatt, amelyekhez nem ragaszkodott. Hanem igenis megcsendül fülében a jutalmazó Isten szózata: Aki apát, anyát, feleséget, hagy el az én nevemért, a százszorosát kapja jutalmul és hozzá az örök életet. Egy jó papnak a koporsóját nem kaján arcok állják körül, hanem szerető hívek ezrei, útja pedig a temetőig diadalmenet. A hanyag papnak, utolsó órája talán olyan, amilyenek a cikkíró ecseteli. De ebből nem a celibátus eltörlése következik, hanem az, hogy dolgozzunk többet, gyakoroljunk több aszkézist és emelkedjünk a papi ideálok magaslatára.

Cikkíró végre a háború okozta elnéptelenedést hozza föl kapós ürügyül a celibátus eltörlesztésére. Egy kis alapos reflexió azonban meggyőző minden elfogulatlan gondolkodót arról, hogy éppen ez az elnéptelenedés egy újabb nyomós ok a társadalomnak a celibátus tiszteletben tartására, a papnak pedig annak becsületes megtartására.

Az igaz, ha valakinek, hát egy jó és hazafias papnak kell, hogy szívén feküdjék fájának, nemzetének megritkulása a halál e borzalmas aratásakor. De a maga részéről az ő legeredményesebb segítő munkája nem abban fog állani, hogy maga is beáll a magvetők közé, hanem abban, hogy lelkiismeretes munkásokat képez a nemzeti jövő szántóföldjének a megmunkálására: kötelességtudó hitvestársakat, akik nem irtóznak a szülői terhektől, kitűnő apákat és mélyen vallásos édesanyákat. Mindenki érzi már, hogy a házasság szentségének tiszteletben tartása és az erkölcsös élet — ez a kettő a legfőbb eszköz arra, hogy minél előbb betömjük a háború-ütötte réseket. Már most itt éppen a celibátus van hivatva arra, hogy megbecsülhetetlen szolgálatokat tegyen nemzetünknek,

A történelem ugyanis tanúskodik arról, hogy a celibátus mindenkor a házasság védelme volt; hogy a szüzesség elvetésével leomlottak a nemi

élet korlátjai és összedőlt a házasság két leghatalmasabb pillére: az egység és a fölbonthatatlanság, Azok a felekezetek, amelyek elvetették a szüzességi ideált, lemondtak a hitvesi frigy szétörhetetlen kapcsáról és most zavarban vannak, mivel akadályozzák meg a család züllését. Mert ha az önmegtartóztatásnak nincs értéke, ha az természetellenes, mit tegyen akkor az a házaspár, akinek a hitvestárs betegsége vagy egyéb akadályok miatt a lemondás kényszeráldozatára kell fanyalodnia? Itt az önzés logikája csak két jelszót ismer: válás vagy úri morál. Az Egyház azonban ilyen esetekben rámutathat a celibátusban élő papjainak még nagyobb áldozatára. Es amikor az a nőtlen pap a házasság szentségéről beszél; amikor az ifjúságnak tiszta életet ajánl; amikor nemcsak elvben hirdeti az önmegtartóztatást, hanem a celibátusban annak eleven példáját is mutatja: indirekte a legnagyobb szolgálatokat teszi a népesedés előmozdításának.

Viszont a dégénérait napisajtó, amely az elnéptelenedés ürügye alatt követeli a celibátus eltörlését, csak vessen magára, mert iszonyíi felelősség terheli. Ez a sajtó évtizedeken keresztül hirdette jó pénzért az antikoncepciós eszközöket. Ez az idegen szellemű erkölcstelen sajtó még ma is apróhirdetéseiben, szerkesztői üzeneteiben, de különösen tárcáiban nyíltan és sze-

mérmetlenül képviseli azt a léha életfölfogást, mely a házasságban nem a szentséget, nem Istennek az emberiség gyarapodására rendelt intézményét látja, hanem pusztán az érzékiség gyönyöralmáját, amelynek csak a nedvét kell kiszívni, de a magvát büntetlenül el is lehet dobni.

Az Egyház azonban az ő nőtlen papjai által a szószéken, de még inkább a gyóntatószékben valóságos keresztes hadjáratot folytat a gyermekáldás bűnös korlátozása ellen. És ez a hódító hadjárat százszorta több emberéletet ment meg a társadalomnak, mint amennyit a nős papok együttesen adhatnának neki. Mert méltóztassanak elhinni, a modern új malthuzianizmus elleni harcot semmiféle Lex Julia et Papia nem fogja eredményesen végigküzdeni. Itt csak egy használ: a házasság Istentől rendelt főcéljának folytonos hangoztatása és annak a parancsnak a fölébresztése az alvó lelkiismeretekben, hogy „Ne ölj!” Ezt pedig leginkább ott a gyóntatószékben végzi a nőtlen pap, akihez — mint föntebb láttuk — éppen nőtlensége miatt bizalommal közelednek az emberek.

A többi ellenvetésre csaknem fölösleges itt körülményesebben kiterjeszkedni. Beszélnek a celibátus természetellenességéről, amennyiben az élettanilag lehetetlen vagy veszedelmes. Erre már az előbbi füzetben szaktekintélyek fölvonul-

tatásával adtuk meg a csattanós választ. Beszélnek az egyéniség elnyomásáról, mintha az erotikum több egyéniséget váltana ki belőlem, mint az a magasztos, egész embert követelő, osztatlan papi működés. Beszélnek az Egyház kegyetlenségéről, amikor a legkétségbeejtőbb esetekben, bár tehetné, még sem ad dispencziót. Pedig bizonyos, hogy ilyen dispenczió reménye csak gyarapítaná az ingadozók számát, tág kaput nyitna a kétségbeejtő esetek mesterséges gyártásának és idővel fölborítaná az egész papi fagyelmet. Beszélnek végre a celibátus erkölcstelenségéről, hivatkozván az erkölcsi botlásokra, melyeket a nőtlenségre kárhoztatott papok nap-nap után elkövetnek. Nos, a papi becsületnek tartozó méltányosság ellen vétenénk, ha ezt az utolsó ellenvetést hallgatással akarnók mellőzni.

VIII.

Papi botrányok.

A hiénákról azt mondják, hogy éhségükben föltúrják a temetőket és kikaparják onnan a sírok lakóit. Sajnos, a történelem mezőin is kóborolnak kétlábú hiénák, akik föltúrják az eltemetett századokat, kiássák onnan a szenzációs papi botrányokat és rosszmájú megjegyzésekkel, nem egyszer rosszakaratú ferdítésekkel fűszerezve

föltárlják azokat az éhes publikumnak azzal az ajánlással: íme a celibátus. Olaszországban valóságos botránygyárak léteznek, Franciaországban M. Flachon, a „Lanterne” szerkesztője, jó ideig külön rovatot vezetett fiktív papi botrányokról. Németországban a Theiner testvérek szenzációs könyvet írtak erről „Die Einführung der Erzwungenen Ehelosigkeit und ihre Folgen” cím alatt. Hoensbroech exjezsuita pedig „Ultramontane Moral” című könyvében kedveskedik kortársainak szenzációs botránysemegékkel. Németországban 1900-ban egy fiktív botránystatisztika alapján követelték a szociáldemokraták a celibátus eltörlését a parlamentben. Magyarországon is találkozott egy plébános, aki 1896-ban kiadott könyvében „A celibátus, vagyis a kötelező papi nőtlenség” — a történelem összegyűjtött papi botrányai alapján hasonló kérelmet intéz a magyar püspöki karhoz.

Most nem érünk rá arra, hogy a pamflettirodalomban szellőztetett esetek megbízhatóságára szót vesztegessünk. Mellőzzük azt is, hogy a celibátus támadói a selejtes papok aránylag kicsiny csoportja mellett nem veszik észre azokat a légiókat, a tisztességes papok százezreit, akik becsülettel állják az önmegtartóztatást. Mellőzzük, hogy ama két-három kis ország mellett, ahol speciális nehézségekkel küzd a papi nőtl-

lenség, ott van még az egész világ, ahol e nehézségeket játszva küzdi le egy már a közszellemből sarjadzott ideálisabb papi fölfogás, Mellőzzük, hogy Magyarországon, Itálián és Ausztrián kívül van Svájc, Franciaország, Németország, Anglia, Északamerika, ahol igazi papi botrányról úgyszólván soha sem hallani.

Ehelyütt tegyük föl, hogy a pamflettek adatai mind hitelesek. Sőt engedjük meg, hogy az általuk festett kép még csak meg sem közelíti a valóságot. Vájjon mi következik ebből? Talán a celibátus eltörlése? De akkor el kell törölni a házasságot is, mert vannak házasságtörők. El kell törölni a hatodik parancsot, mert azt igen sokan megszegik. El kell törölni az összes állami-törvényeket, meri a polgárok nap-nap után vétenek ellenük. Igen furcsa okoskodás az, mely a törvény értékét és jogosultságát nem a törvény célja, hanem a törvényszegők száma szerint államija meg.

Tudjuk mi azt, hogy nem test és vér nélküli angyalok a szentély szolgálói. A papszentelés nem avatja az embert megsebezhetetlen Siegfrieddé. Ahol emberek vannak, ott lesznek emberi hibák is. Ahol emberi gyöngeség vegyül az ideálba, ott lesznek mindig, akik az ideál mögött maradnak. De a józan ember nem a lehullott gyümölcs szerint ítéli meg a fát, sem a hadsereg szellemét a

szökevények szerint. Hogy a hivatalnokok között találkozik enyvesujjú, ki fogja azért a hivatalnoki intézményt tenni felelőssé? Hogy a pápák között volt egy VI. Sándor, vájjon elvetjük érte az egész pápaságot? Az a híres vergiliuszi elv: „Ex uno disce omnes” — egyről ítéld meg a többi — a legnagyobb sértés a társadalomra nézve. Néhány selzjtes egyén szeri ni: ítélni meg az egész osztályt, az egyes hibait átírni az intézmény számlájára annyi, mint lehetetlenné tenni a társadalmi életet,

Azért ne legyünk olyan csillagászok, akik csak a hulló csillagokat figyelik ; az égboltozatot a tulajdonképeni álló csillagok teszik ki. Az orvos-tudomány annak marad még akkor is, ha maga az orvos fekszik betegen a kórházban. Igazi vagy pláne költött napi botrányok nem ingathatják meg tiszteletünket a kétezeréves papi celi-bátus iránt. Hiszen egy templomi műremek nem veszít nagyszerűségéből akkor ssm, ha söpréskor valaki összekaparja benne az egész szemetet a főportái előtt egy rakásra. Az idegen, aki tanulni és csodálni jön be, megkerüli a szemétrakást, belép és a műremek nagyságára és szépségére vonatkozó ítéletét egy csöppet sem befolyásolja a szemétrakás, még kevésbbé fogja követelni hogy a szemétrakás miatt bontsák le az egész templomot.

így vagyunk a celibátussal is. A századok szemetjét kaparják össze némelyek, hogy elhomályosítsák annak ideális szépségét és célszerűségét. Ebből azonban nem az a logikus következtetés, hogy az Egyház törölje el az ideált, hanem csak, hogy még jobban sűrűsse a törtetést az ideál felé. Ebben pedig az Egyház nem az új ságriporterek véleményét fogja kikérni, hanem a saját kipróbált eszközeit fogja alkalmazni: a szeminárium nevelés reformját, a kanonika vizitációt, egyházmegyei zsinatok tartását, de különösen: *a vallásos közszellem emelését az egyes néprétegekben.*

Jól mondja Dr. Sipos István: „Magára vessen az a nép, amelynek nincsenek jó papjai. Maga az oka. Mert csak jó talajból nő ki az életrevaló, gyümölcsöt termő fa . . . , A csontig-velőig keresztény nép kebeléből kikerült papok már kiskorúktól kezdve át vannak itatva maguk is a kereszténység szellemétől. Az ilyen közszellem nem is tűri a rossz papot, hanem elvárja, sőt megköveteli, hogy kifogástalanok legyenek . . . Az ilyen nép asszonyai nem prédának alkalmas férfit, hanem papot látnak a papban, Isten szolgáját, lelkük gondozóját, sebeik orvoslóját, kihez még gondolatban sem közelednek semmiféle tisztátalan gerjedelemmel”.¹

¹ A celibátus története és védelme. 104. 1.

IX.

A pap keresztje.

A celibátus apológiája nemcsak az Egyház védelme, hanem a modern társadalomé is. Mert a papi nőtlenség nem csak a keresztény ideált testesíti meg, hanem védő gátat emel a társadalomnak is, amellyel a nemi túlzatottság fenyegető hullámaint visszaszoríthatja, Azért akik ellene hadakoznak, olyanok, mint akik léket akarnak ütni a gáton, melyet egy város emelt az árvíz ellen: a közjó ellenségei. A jelen ijesztő világossággal utal arra: hova vezet a keresztény önmegtágadás elvetése és az ösztönök ellenállhatatlanságának örökös hangoztatása? De hiszen, előn az óra, amikor a katolikus Egyházat áldani fogják azért, hogy a celibátus *ideálját* megőrizte és benne a súlyosan beteg társadalomnak orvosszert nyújtott. És hiszem, hogy eljön az idő, amikor a papra nem vasvillaszemek fognak villogni, hanem hála, megértés és tisztelet fogják őt környezni azok részéről, akik máma talárjában exotikus különködést látnak. Adja Isten, mert a pap ezt a tiszteletet és megbecsülést megérdemli.

Minden fiatalember, aki máma ezt az ideált követni akarja, örökös vértelen mártíromságra adja magát. Attól a perctől fogva, hogy átlépi a szeminárium küszöbét, lemondás és örökös küz-

delem lesz mindennapi kenyere. Ám ez az ő hivatásának nemcsak keresztje, hanem fennkölt szépsége is. „Mert éppen abban látom én — mondja Szeralini Blanka — a papi pályát emberfölöttien szépnek, hogy oly magas igényeket támaszt azoknak *szívéhez*, akik e pályára lépnek. Megkívánja tőlük, hogy arról is lemondjanak, ami az átlagemberre nézve szívbeli szükséglet. Gyönyörűségesen marész, isteniesen vállalkozó az Anyaszentegyház, amikor szabállyá, föltétellé emeli a papi pályán, hogy a szív osztatlanul Istené legyen, Ez igazán nagy és érezhető áldozat. Más ha sokat küzd is és vívódik, de ha csendes hazatér, hű hitves vár reá s a hányatott férfi szíve megpihen egy édes asszonyi keblen. Más, ha csalódás éri és fájdalom, megértést és vigaszt talál, a családi tűzhely puha, gyöngéd fészken, csevegő, csacska gyermekek között. A papnak azonban, ha esténként napi munkája ezer fáradalmáról kimerülten hazatér és talán keserű szívvel, porosan és megköpdösötten nyomja le magányos szobája kilincsét, nem jön elébe senki, nem csókolja le homlokáról senki a port, a verejtéket, a gyalázatot; nem becézgeti, nem babusgatja, nem szórakoztatja senki sem. És ha ilyenkor imazsámolyára hullva, a feszület tövében, a Mester édes szeméből nem tud kiszíni, kiolvasni annyi vigaszt és boldogságot, annyi mosolyt és

szatiszfakciót, amennyi egy érző és vérző ember-szívnek elég: ó jaj akkor neki, mert mint egy kivert kutyának az éjben, mint egy vacsorátlan koldusnak kint a hidegben, akit senki be nem fogad, úgy kell nyugovóra térnie — elégedetlenül. De ha megtalálja a magányosságban is őt, a szűzi lelkek Jegyesét, ha megszereti az egyedüllét édes örömeit: boldog, kimondhatatlanul boldog lesz, mint ahogy boldogok voltak a nagy, a szűzi, az apostoli lelkek — és Jézus osztatlan szeretetét nem áldozza föl soha többé sem a legfényesebb földi májusért, sem a legidillebb családi fészekért.”¹

Azért a jó pap nem szorul szánalomra a celibátus áldozatáért. Ha valaki, hát az ő élete tartalmaz és teljes olyan vigasztalásokkal, amelyekről a világnak fogalma sincs, Egy család helyett ezren szeretik, ezren sírják el előtte szívük bánatát, ezren bízzák reá lelkük legtitkosabb gondolatait. Vigaszainak legbővebb forrása az a tudat, hogy liliumoknak a kertésze és bárányoknak farkas ellen oltalmazója; hogy szava ezer csüggedőnek vigasztalást és ezer kétségbeeséssel vívódónak ad reményt; hogy letarolt virágokat egyenget s hogy élőknek és haldoklóknak törli le utolsó könnyeit, ő, aki oly borzalmasan közel

¹ Magyar Kultúra. 1915. 13. sz. 33. 1.

hatol az oltáron Istenhez, hogy leheletével elérje és kezével érinti őt, valóban irigylésre és nem szánalomra érdemes.

Azért a jó pap ekkora hatalom és kiváltság ellenértéke gyanánt szívesen veszi vállaira a celibátus igáját. A jó nép pedig nem sajnálkozással, hanem hálával és szeretettel tekint reá, mert miatta viseli a modern világ gyűlöletének a keresztjét.

